

Sumun retki Lounais-Suomeen, 2006

Erkki Luoma-aho

VAROKAA JUNAA

VARNAS för TÅG

III LK. RAVINTOLA

MINKIÖ

OMPELUKONEITA
SINGER
SYMASKINER

THE SINGER MANUFACTURING CO.

A vintage green metal sign for Singer sewing machines. The sign features a central illustration of a woman in a purple dress operating a Singer sewing machine. The text is arranged in a large, stylized red banner with white lettering that curves around the illustration. The words 'OMPELUKONEITA' (Sewing Machines) are at the top, 'SINGER' is in the middle, and 'SYMASKINER' (Sewing Machines) is at the bottom. A small circular logo for 'THE SINGER MANUFACTURING CO.' is visible at the bottom center of the illustration.

JOKIOISTEN MUSEORAUTATIE.

Aikataulu **Minkiön** asemalta.

Voimassa kesäkuun 5 p:stä 2005 alkaen.

 Humppilan suuntaan. (Vuorela, Palomäki, Kermala, Humppila)	 Jokioisten suuntaan. (Salminen, Raemäki, Kirkkotie, Jokioinen)
sunnuntaisin 5.6. - 28.8. 2005.	sunnuntaisin 5.6. - 28.8. 2005.
lähtee määräasema	lähtee määräasema
10.25 Humppila	11.45 Jokioinen
13.05 Humppila	14.20 Jokioinen
15.25 Humppila	16.40 Jokioinen
sunnuntaisin 3.7, 17.7, 31.7. ja 21.8.	sunnuntaisin 3.7, 17.7, 31.7. ja 21.8.
lähtee määräasema	lähtee määräasema
10.25 Humppila	10.30 Jokioinen
11.55 Humppila	11.45 Jokioinen
13.05 Humppila	12.36 Jokioinen (vain 31.7.)
14.15 Humppila	13.15 Jokioinen
15.25 Humppila	14.20 Jokioinen
16.36 Humppila	15.30 Jokioinen
	16.40 Jokioinen
lauantaina 10.9. 2005.	lauantaina 10.9. 2005.
lähtee määräasema	lähtee määräasema
13.20 Humppila	14.55 Jokioinen
16.20 Humppila	18.35 Jokioinen
18.30 Humppila	20.00 Jokioinen
19.50 Humppila	21.15 Jokioinen
21.25 Humppila	

Pyydämme matkustajia saapumaan asemalle hyvissä ajoin ennen junan lähtöä.
Aseman piletinmyynti avautuu viimeistään 10 min ennen junan lähtöä.

Aseman ollessa suljettuna pilettejä myy junan konduktööri. Junat pysähtyvät Jokioisten, Minkiön ja Humppilan asemilla, sekä tarvittaessa Kirkkotien, Raemäen, Salmisten, Vuorelan, Palomäen ja Kermalan seisakkeilla.

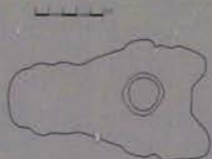
Oikeus muutoksiin pidätetään.

Jokioisten Museorautatie, Minkiön Asema, puh 433 3235.

HUITTISTEN HIRVENPÄÄ

• KIRKONK. LITTOVA.

"Huitisten hirvenpäätä" on Suomen tunnetuin kivikautinen esine. Sen löysi v. 1903 Kuitaa Mäerppää kunnostaan Huitisten Pälöjen kylässä olevan torpan Heikki Malmi Tuomisto-nimistä perusteltoa.

Löytöpaikka todettiin v. 1907 suoritetussa arkeologisessa kaivauksessa asuinpaikaksi. Vuoden 1953 kaivauksissa löydetty ledin nielissä lehty radiokhiili- eli C-14 -mittaus on antanut nunaajämöksen iäksi n. 7000 vuotta (5170 eKr).

Huitisten hirvenpää on edelleen Suomen kivikautisen lehten hirtsu-saavutuksena. Se on toteutettu silmä ja korva luonnotomasta hyvin rakituksesta ja voidaan olettaa, että taitelijalle on sitä tehdessään ollut mallina kaadettu hivi. Esine on valmistettu vuokalevystä, mikä viittaa sen lähekkäiseen tai kargalaiseen alkuperään.

Mikä hirvenpää kuuluu asuinpaikan yhteyteen on kysymyksessä Suomen vanhin kivistä lehty taideteos. Suomalaisen samankainen on Rovaniemen Lentäjän punen hirvenpää. Molemmat esineet muistuttavat toisiaan suuresti.

• HUITTIK. 1907.

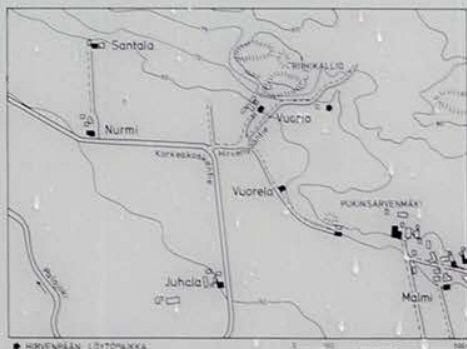
Hirven- ja karnupääasuiden löytöpaikat C. Carpelinin mukaan 1977. Lisätyt Utajärvi ja Roukki.

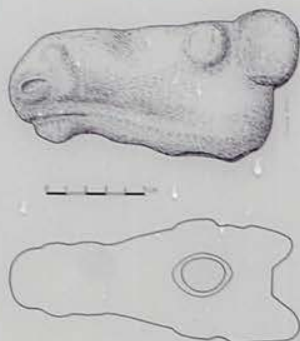
HUITTISTEN HIRVENPÄÄ

● HIRVENPÄÄN LÖYTÖPAIKKA

Hirven- ja karhunpääseiden löytöpaikat C. Carpelanin mukaan 1977.
Lisätty Utajärvi ja Ruukki

"Huittisten hirvenpäänuija" on Suomen tunnetuin kivikautinen esine. Sen löysi v. 1903 Kustaa Mäenpää kunnostaessaan Huittisten Palojen kylässä olevan torppari Heikki Malmin Tuomisto-nimistä perunapeltoa.

Löytöpaikka todettiin v. 1907 suoritetuissa arkeologisissa kaivauksissa asuinpaikaksi. Vuoden 1953 kaivauksissa tutkitun lieden hiilistä tehty radiohiili- eli C-14 -ajotus on antanut muinaisjännöksen iäksi n. 7000 vuotta (5170 eKr.).

Huittisten hirvenpäästä pidetään Suomen kivikautisen taiteen huippusaavutuksena. Se on toteutettu silmiä ja korvia lukuunottamatta hyvin realistisesti ja voidaan olettaa, että taitelijalla on sitä tehdessään ollut mallina kaadettu hirvi. Esine on valmistettu vuolukivestä, mikä viittaa sen itäsuomalaiseen tai karjalaiseen alkuperään.

Mikäli hirvenpää kuuluu asuinpaikan yhteyteen, on kysymyksessä Suomen vanhin kivestä tehty taideteos. Suunnilleen samankainen on Rovaniemen Lehtojärven puinen hirvenpää. Molemmat esineet muistuttavat toisiaan suuresti.

Suomesta tunnetaan kolmisenkymmentä eläinpääveistosta, jotka kuvaavat kivikauden suuna nistaeläimiä hirveä ja karhua. Ne ovat ehkä koristaneet päällikön sauvia tai olleet uskonnollisissa menoissa käytettyjä kulttesineitä. Veistosten on myös katsottu esittäneen suvun tai klaanin pyhää nimikkoeläintä, josta sen jäsenet polveutuvat.

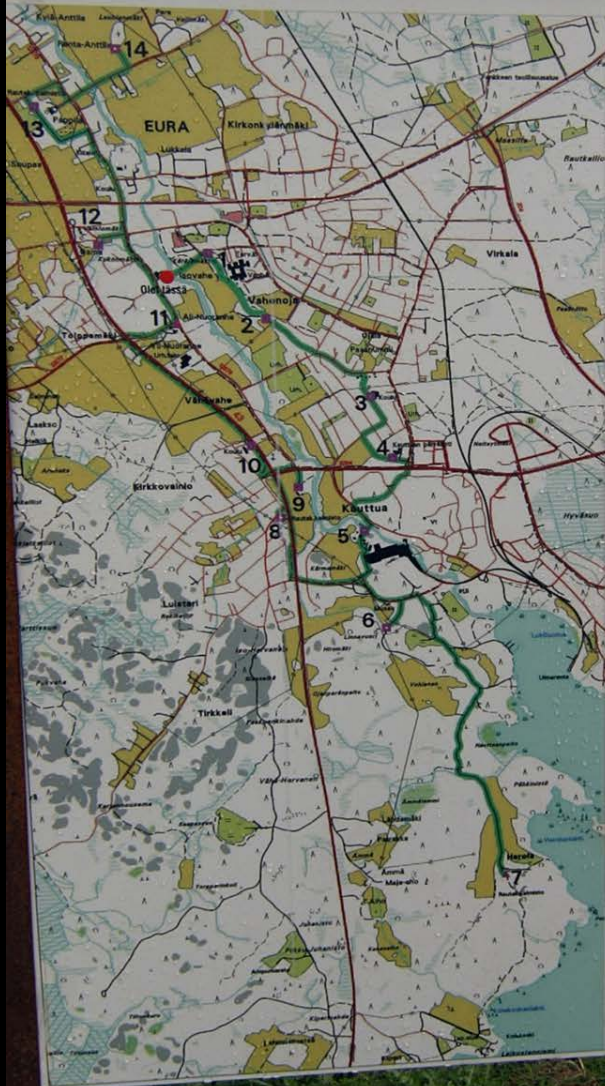
Palojen kivikautinen asuinpaikka on muinaismuistolain rauhoittama kiinteä muinaisjännös, jonka kaivaminen, peittäminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty.

HUITTISTEN KULLU MIES RY

ESIHISTORIAN EURA

Eura on todellinen esihistorian aarreaitta, tuskin mitään muuta pitäjää Suomessa luettaisiin runsaasti muinaismuistioita kuin Eurasta. Jo peifäästä Eura-Kautilaan keskustaajaman alueelta tunnetaan 22 kirkkomaailmanmuistioita. Osa kirkkoista on kivikautista (2500-2000 eKr.), mutta suurin osa kirkkoja myöhäkirikalliskaudelta (1600-1100 eKr.). Eurassa rautakauden kappaleita käytettyjä välineitä, esineitä ja koruja tiedetään muuta Suomea enemmän, koska 1800-luvun 500 vuotta aiemmin polttohuolauksesta ruumishautaukseen.

Olet tässä

Esihistorian oppiaineen Naavaa Lohkämeri

- 1 **Kärjämäki**
Rautakautinen peltö- ja rymäläaluetta sekä kirkkomaailma
- 2 **Vaheennummi**
Kivikautinen asuinpaikka
- 3 **Kautilaan koulu**
Kivikautinen asuinpaikka
- 4 **Tyttöpuisto**
Kivikautinen asuinpaikka
- 5 **Keltiomäki**
Kivikautinen asuinpaikka ja rautakautinen rhyttipaikka
- 6 **Linnavauri**
Muralinoina
- 7 **Harola**
800-luvun kirkko ja kolme kirkkomaailmaa
- 8 **Lulstari**
Rautakautinen ruuminhautaus- ja rhyttäläinnetta sekä peruskautinen rhyttä ja asuinpaikka
- 9 **Kautilaan vanhan kylän paikka**
Rautakautinen asuinpaikka
- 10 **Kautilaan koulu (Käntön koulu)**
Rautakautinen ruuminhautaus, kirkkomaailma ja asuinpaikka
- 11 **Yli-Nooranne**
Rautakautinen ruuminhautaus
- 12 **Kukonmäki**
Rautakautinen rhyttä- ja polttoaluetta
Välisilmä
Rautakautinen ruuminhautaus
- 13 **Pappilamäki**
Rautakautinen ruuminhautaus
- 14 **Lauhlinmäki**
Rautakautinen ruuminhautaus (nykyisin haudausmaa)

Kun tutustut esihistorian kohteisiin, pidä mielessä että:
- muinaisraunnot ovat tärkeitä. Muinaisraunnot on suojattu (250-300 vuotta vanhoja)
- muinaisraunnot on suojattu, ja niiden ympärillä on suojavyöhyke
- jos esihistoriallisia kohteita vierailla, muistetaan maastotietojen avulla. Paha ajatus kirkkomaailman maastotietojen tulla on kirkko.

- Muinaisraunnot, jossa on suojavyöhyke
- ▲ Muinaisraunnot ilman suojavyöhykettä

On suvikuu 4846 kesää sitten

On aikainen aamu, aurinko ei ole vielä ehtinyt kovinkaan korkealle. Istun ruuhessa, ympärilläin lainehtii meri. Ruuhi keinahtelee aallokossa ja äkkiä suolainen vesi pärskää kädelleni. Suoraan edessäni näkyy saari. Saari on Käräjämäki. Lokit huutavat sen yläpuolella, tappelevat ahvenesta. Käräjämäen rannalla näkyy kaksi naista. He kaapivat kivisellä kaapimella puhtaaksi hirvennahkaa.

Naisten selän takana, saaren toisella rannalla on neljä kotaa. Tämä suku rakentaa kotansa aina sille rännalle, jota aamuaurinko lämmittää yön jälkeen. Nyt Käräjämäen rantaan ilmestyy mies. Hän kävelee naisten ohi, työntää ruuhen veteen ja meloo kohti verkkoa.

Koira ilmestyy jostakin ja juoksee naisten ohi. Se pysähtyy vasta aivan veden rajaan. Se haukkuu kiivaasti lokkeja ja vettä. Mutta kyllästyy lopulta ja palaa naisten luo. Nämä sanovat sille jotakin. En voi erottaa sanoja näin kaukaa. Naiset nauravat.

On suvikuu 1070 kesää sitten

Seison tässä mustikanvarpujen seassa. Niissä näkyy olevan jo pienet raakileet. Tuossa kolmen askeleen päässä on koivu, jonka oksilla kierteleee lauha kesätuuli. Koivun takana virtaa leveä Eurajoki.

Näen joen varrella pieniä aidattuja peltotilkkuja. Niissä kasvaa ohraa ja ruista. Tuolla kauempana kaskihalmeilla kasvaa kylälaisten nauris.

Ympärilläni mustikanvarpujen seassa näkyy kantoja. Puuta on kaadettu polttopuiksi. Kylän seppä tarvitsee myös puuta. Kaikki sen tietävät, että rauta ei taivu sepän tahtoon ilman tulta.

Tuolla istuu kivellä kaksi tyttöä joen rannassa. He supattelevat keskenään ja koettelevat toistensa varvasrenkaita. Tyttöjen lähellä on lehmä syömässä rantabeinikossa. Tytöt paimentavat sitä. Talon pystykorvainen koira seuraa varjosta pajupensaan alta tyttöjen mekastusta. Sen silmät ovat miltei kiinni, mutta mikään ei jää siltä huomaamatta.

Tytöt laskeutuvat alas kiveletä ja kahlaavat veteen. Toisinaan he katselevat kohti Käräjämäkeä. Molempien sukua on sinne haudattu. Välillä tytöt vilkuilevat taivaalle, aurinko on jo ajat sitten kulkenut korkeimman kohdan ohi. Pian on aika lähteä kotiin. Mutta ei ihan vielä. Vasta sitten, kun veteen piirtyvä varjo on kasvanut vähän pitemmäksi.

- Kivikausi
- Käräjämäestä on löydetty kivikaudelta peräisin olevia kivi-iskoksia. Niiden perusteella voidaan päätellä, että Käräjämäki on ollut kivikaudella asuinpaikka.

- Rautakausi
- Kaivausten perusteella tiedetään, että Käräjämäki on ollut kalmistona rautakauden loppupuolella.

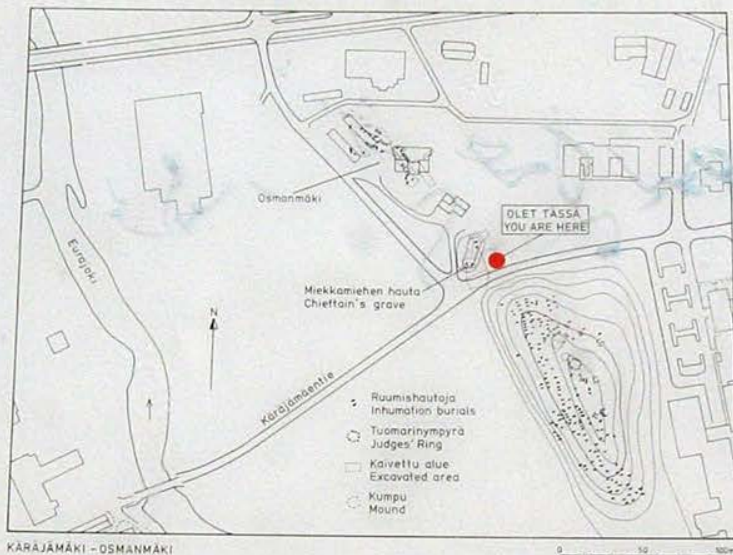

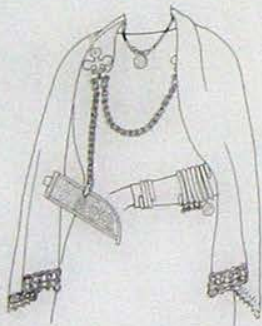
EURAN KÄRÄJÄMÄKI-OSMANMÄKI

Euran Käräjämäki, metsäinen, sorapohjainen mäki Eurajoen rannalla ja keskellä taajamaa, on maamme tunnetuimpia ja tutkimushistoriallisesti merkittävimpiä kiinteitä muinaisjäännöksiä. Nimestä päätellen Käräjämäellä on keskiajalla istuttu käräjä, mutta itse kivikehä on alunperin hautarakennelma. Ns. tuomarinympyrän sisältä on tutkimuksissa löydetty kaksi maanalaiseen kuoppaan tehtyä polttohaudaa. Haudoissa olleiden esineiden perusteella kivikehä ajoittuu 500- tai 600-luvulle jKr. Polttohaudaksi osoitautui myös isompi kivikehän luoteispuolella olleista kummuista. Pienemmässä kummussa oli paasiarkku, johon oli todennäköisesti tehty ruumishaudaus. Kummut tutkittiin vuonna 1894. Kaivausten yhteydessä löydettiin myös kivikaution esineitä. Lisäksi Käräjämäen alueelta on merkkejä kansainvaellusajaisista (400-550 jKr.) polttohaudoista.

500-luvun lopulta lähtien luovuttiin Käräjämäellä polttohaudauksesta. Euran-Köyliön alueella siirryttiin ruumishaudaukseen, vaikka muualla polttohaudaus vielä jatkui. Käräjämäen pohjois-, länsi- ja etelärinteillä on lukuisia soikeita itä-länsi- tai koillis-lounaissauntaisia painanteita, joita on pidetty hautakuoppina. Ensimmäisen kerran niitä "tutkittiin" vuonna 1849, jolloin maanomistaja avasi 10 - 12 hautaa. Alueelta on sittemmin tutkittu useita kym-

KÄRÄJÄMÄKI - OSMANMÄKI

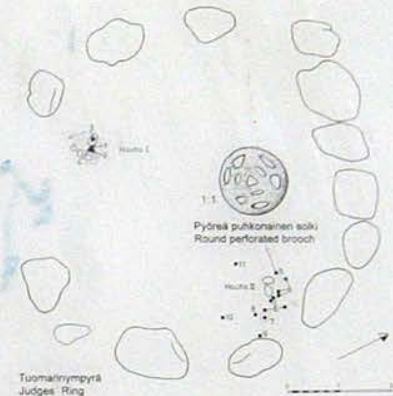
Osmanmäen löytöihin perustuva luonnos vuodelta 1911 Appelgren-Kivälän mukaan. A sketch based on the finds from Osmanmäki according to Appelgren-Kivälä 1911.

meniä painanteita. Vain osasta on saatu löytöjä, mutta suurin osa on tulkittu ruumishaudoiksi. Joukossa on sekä miesten että naisten hautoja. Esi-neelliset haudat on ajoitettu 550 -1200 jKr.

Haudoista varustukseltaan rikkain sijaitsi Käräjämäen pohjoispään läpi kulkevan tien pohjoispuolella. Haudan päällä oli näyttävä kivieys. Vainaja oli asetettu puusta rakennettuun lähes kolme metriä pitkään ja 120 cm leveään kammioon selälleen, pää kohti pohjoista ja toinen käsi rinnalle taivutettuna. Mukaansa hän oli saanut kilven, miekan, suuren väkipuukon ja keihään. Hauda-antimien perusteella kysymyksessä on ollut soturi. Vainajan pään yläpuolella oli kvartsiitista tehty hioin ilman minkäänlaisia käytönjälkiä. Hioin on tulkittu symboliksi, jota päällikkö olisi kantanut valtansa merkinä ulkomaisia esikuvia noudattaen. Vaatuksesta oli jäljellä vain vyön solki ja sen kolme helaa. Hauda on ajoitettu 500-luvun lopulle. Paikka on edelleen nä-

kyvässä maastossa, koska kivet on kasattu paikalleen tutkimusten jälkeen. Vieressä on toinenkin kivieys samanaikaisesta, varustelultaan vaatimattomammasta haudasta.

Käräjämäen pohjoispuolella sijaitsevasta Osmanmäestä on myös todettu kaikkiaan 56 ruumishautaa. Alunperin Käräjämäki ja Osmanmäki ovat yhdessä muodostaneet pohjois-eteläsuuntaisen sora-harjanteen. Osmanmäessä on tutkimuksia suoritettu 1800-luvulta lähtien, koska hiekanotossa löydettiin usein muinaisesineitä. Ensimmäinen esine-lähetys Osmanmäestä saatiin Historialliseen museoon vuonna 1878 kansakoulunopettaja K. Killisen välityksellä. Jo tuolloin hän kirjoitti: "Vähän on enää Osmanmäestäkään jäljillä. Sen keskusta on niin syväälle kaivettu, että pellot, jotka ennen ulottuivat mäen juurelle, nyt uhkaavat vieriä hautaan". Nykyisin mäki ja sitä ympäröivät pellot ovat täyteen rakennettuja.

- Hauta I
Grave I
1. pinsetti
tweezers
 - 2.-3. veitsenterän kappaleita
pieces of a knife
 4. ruukunpala
a fragment of a clay vessel

- Hauta II
Grave II
5. solki
brooch
 6. helmiä
beads
 7. rannerengas
bracelet
 - 8.-9. rannerengkaan osia
pieces of a bracelet
 10. lasipala
a piece of glass
 11. kivennitti
ivet from a shield

Nytärakonsteinen solki. Mahdollisesti vanhin metallioydytysalueelta. Possibly the oldest metal find from Käräjämäki.

Käräjämäen-Osmanmäen alue on muinaismuistolain rauhoittama kiinteä muinaisjäännös. Ilman tämän lain nojalla annettua lupaa on muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen tai muu siihen kajoaminen kielletty.

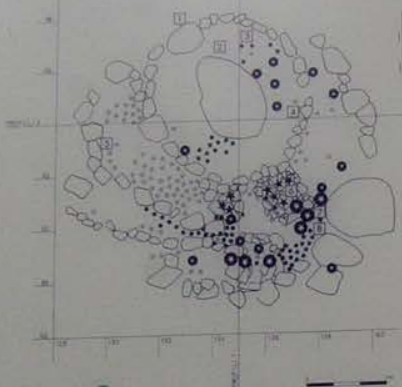

EURAN LUISTARIN KALMISTO

HAUTA 146
VIIKINKIAIKAINEN MIENEN HAUTA, NOIN 880-950 j. Kr.

ROYKKIÖ
ROYKKIÖHAUTA, PRONSSIKAUDELTA JA ESIRÖÖMALAISelta.
RÄUTÄKAUDELTA, NOIN 1000-0800 j. Kr.

1 kivihiisi	• palaneita luita 10-20g
2 näppi	★ palaneita luita yli 300g/m ²
3 kivihömpyjen katkeamia	• savastianpalasia 30g
4 pronssihiivyn väkeliä	• rautakalvoja 200-1000g/m ²
5 veitsen katkeamia	• rautakuumos yli 1000g/m ²
6 siipä	
7 kauruhelän katkeamia	
8 kuoliokivi	

HAUTA 55
VIIKINKIAIKAINEN NAISEN HAUTA, NOIN 1000-1070 j. Kr.

Euran Luistari on Suomen suurin tunnettu kalmisto. Siellä on tutkittu noin 800 hautaa. Todennäköisesti hautoja on yli tuhat.

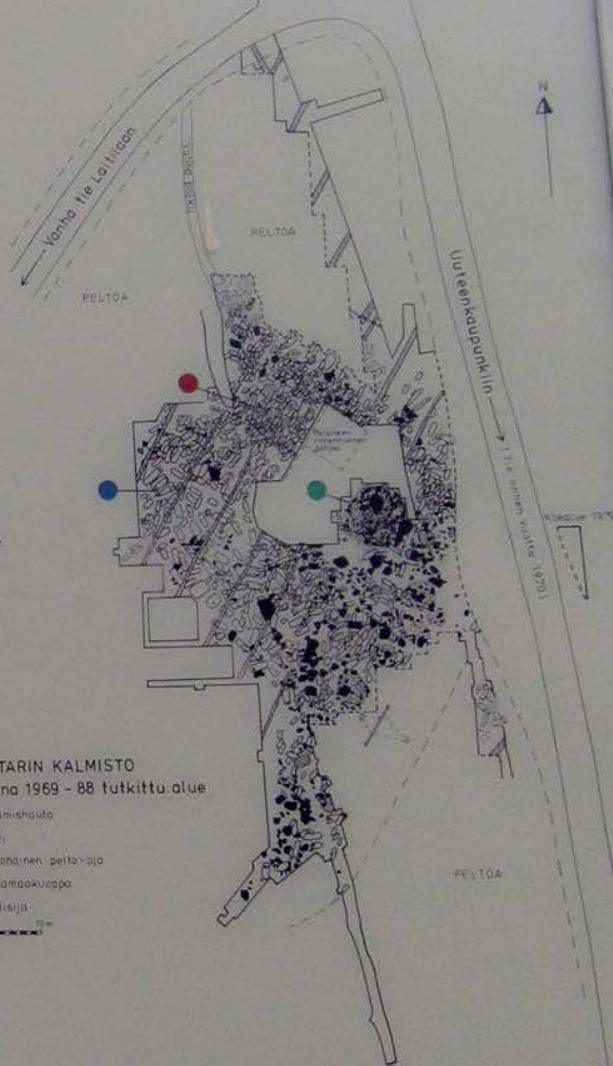
Paikalla on ollut ajanlaskumme alkua edeltävillä vuosikatoilla asuinpaikka. Tutkituista viidestä polttohautauksen sisältävästä roykkiöstä ainakin kaksi voidaan yhdistää tähän alkakauteen. Roykkiöt on tutkimuksen jälkeen entis-tetty alkuperäiseen asuunsa.

Ajanlaskun vaihteen jälkeen, 600-luvun alussa aluetta ryhdyttiin käyttämään ruumiskalmistona. Hautaukset tehtiin maahan kaivettuihin kuoppiin vierekkäin säännöllisiin riveihin. Hautat merkittiin kivillä ja ehkä myös puupsalvulla. Nykyisin ruumishautoista ei näy maanpäällisiä merkkejä. Vainajat haudattiin juhlapuvuissa aseineen ja tarve-esineineen.

Luistari lienee ollut muinaisen Kauttuan kylän kalmisto. Hautojen määrästä on päätelty kylässä olleen viikinkiajan keskivaiheilla, 900-luvulla viisi tai kuusi taloa. Yhdessä Euran muiden esihistoriallisten löytöjen kanssa Luistari osoittaa tämän alueen yhdeksi Suomen nuoremman rautakauden keskuspaikoista.

Suurin osa Luistarin nuorimmista haudoista on esineettomia. Tämä merkinnee kristillistä vaikutusta ja viittaa siihen, että hautauksia on tehty vielä historiallisen ajan alussa. Kalmistoa olisi siten käytetty yhtäjaksoisesti noin 600-700 vuoden ajan.

Luistari on muinaismuistolain (295/63) rauhoittama kiinteä muinaisjäänös. Ilman tämän lain nojalla annettua lupaa on muinaisjäänöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen tai muu siihen kajoaminen kielletty.

LUISTARIN KALMISTO
vuosina 1969 - 88 tutkittu alue

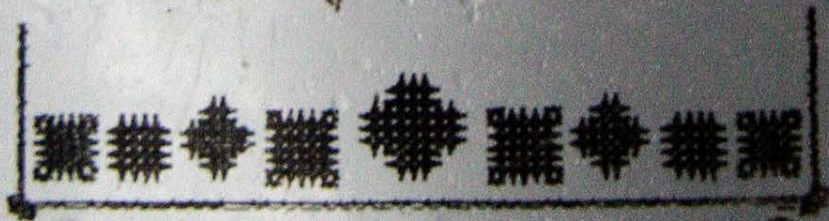
- ruumishauta
- kivi
- myöhäinen pelto-aja
- liivimaakuoppa
- tulikivi

"EURAN EMÄNTÄ"

Tähän paikkaan haudattiin vuosien 1020 - 1050 välillä Luistarin rikkaimman talon emäntä, joka oli saavuttanut lähes 50 vuoden iän. Hautaan hänet varustettiin tummansinisessä alusmekossa, vihreässä hameessa ja harmaanyhertävässä esiliinassa. Pitkän elämänsä aikana emäntä oli onnistunut keräämään luontoa komean kaulanäuhan, josta riippii kymmenen arabialaista rahaa, pari hopeariipusta ja vielä pari länsimaistaakin kaulakoru. Tämän kaulakorun lisäksi hänen rinnelaukkuun asetettiin kolme neulakäiteä, jossa kolmen soljen ja kahden ketjunktajan lisäksi oli neljä ketjua ja riipusta. Kumpaankin ranteeseen pujotettiin kymmenkertaiset rannerenkaat ja kumpaankin käteen kaksi sormusta, jotka kuitenkin jäivät kolmiväristen kintaiden peittoon. Esiliinan punaisiin nauhoihin sidottiin suuri kauttaaltaan koristettu veitsentuppi, jonka sisällä oli lyhytteräinen veitsi. Helmaan asetettiin sirppi ja keritsimet, vierelle suuri saviastia täynnä ruokaa. Kuolaimet sijoitettiin jalkojen lähelle. Viimeksi koko komeus peitettiin vaalealla pienillä spiraalipyörillä koristellulla vaipalla ja tuohilevyillä. Nämä sijoitettiin haudan niin hyvin, että yksin tämän haudan pohjalta on voitu ennallistaa Euran muinaispuku.

Kuninkaanhauta ☸

MUINON TAPAKUNNAN ON OLLUT SAARI
JA KIVIVALLEIN VARUSTETTU KAUPPAPAIKKA,
RAGVALDAN LIIKISTO KIRKKOINEEN, HAUTAUS-
MAINEEN JA KARAJIKYINEEN. KUN ULVILA
SITTEN EROTETTII KOKEMÄESTÄ ITSENÄI-
SEKSI SEURAKUNNAKSI V.1310, TURUN PIIS-
PA RAGVALD II MÄÄRÄSI JO V.1311, ETTÄ
TÄNNE OLI RAKENNETTAVA UUSI KIRKKO
KIVESTA. PERUSTUSTA TEHTIIN VANHAN KIR-
KON YMPÄRI, MUTTA TYÖ KESKEYTETTIIN
LIIKISTON VESIEN MADALTUMISEN VUOKSI.
PIISPA PENTTI ANTOIKIN V.1332 KÄSKYN
ULVILAN KIRKON RAKENTAMISESTA SEN NY-
KYISELLE PAIKALLE.

650 VUOTTA RAGVALD II:N MÄÄRÄYSTÄ
MYÖHEMMIN ULVILAN KUNTA JA SEURAKUN-
TA PYSTYTTIVÄT VANHAN KIRKON ALT-
TARIN KOHDALLE RISTIN, VAPAHTAJAMME JA KRIS-
TINUSKON TUNNUKSEN.

LIIKISTÖNSAAREN LUONNONSUOJELUALUE

RAUHIDUKSEN VAIKOTTUS

Rauhittuuden tarkoituksena on alueen järvien puiston ja senen kasvillisuuden sekä alueen kulttuuriperintönsä arvostuksen edistämisen. Kaasikon maapöytä on vahva ja kasvillisuus on rehevä. Maan kasvillisuus on monipuolista. Lisäksi on laaja puustoväestö. Alueella sijaitsevat kirkkoaluetta kirkon ruusut ja kirkkopuut.

Luonnonsuojelualueen pinta-ala on noin 2 ha.

LIIKUNNINEN ALUEELLA

Liikunnon sekä marjojen ja sienien poiminnan on sallittu.
Liikunnon muuttajajoukossa pysähtymisen aikana on kielletty.

ALUEELLA ON KIELLETTY

Ruokailua, ohjeiden kiertämistä ja polien vahingoittamista sekä kaverin ottamista ja vahingoittamista.

Tuomi ja Porin lääninhallituksen päätökset no 14/18.12.1983 ja no 23/13.3.1984.

ALIKARTANO

1868 - 1945
1868 - 1945
1868 - 1945

TILL
G.A. PETRELIUS
MINNE.
HET HÖFSTÄMME
Minnelandet

SAMMALLAHDENMÄEN MAAILMANPERINTÖKOHDDE

Noin 1500 vuotta sitten Suomen rannikolle tulivat Skandinaviasta pronssikulttuurin. Sen välikaudesta vainajat alettiin haudata kivistä kasattuihin röykkiöihin. Sammallaahdenmäellä on noin 40 röykkiötä ja -muistoa kivikaudesta, josta on arkeologisesti tutkittu.

Pronssikaudella (1900–500 eKr) Suomen länsirannikolla maanpinta muuttui maankohoamisen vuoksi nopeasti. Merenpinta oli tällä alueella pronssikauden alussa lähes 30 metriä nykyistä korkeammalla ja röykkiöiden länsipuolella sijaitseva Saarnjärvi oli silloin meren lahti. Kaudun päättyessä meri oli vajauttanut 20 metriä nykyistä korkeammalla. Suomen ilmasto oli tämänhetkistä lämpimämpää. Keskilämpötila oli muutaman asteen korkeampi ja talvempi, jätävä ja lumus laskivat Satakunnassa.

Sammallaahdenmäen röykkiöt sijaitsevat kalliolla vitanä entisenä rypellä. Röykkiöiden joukossa on esimerkiksi kekonaisia hidenkukaita, joiden sisällä voi olla jäännöksiä passiivista, metalleja, pyöretä kehäryökkiötä sekä muodoltaan pinnukselliset latomukset. Kirkonlaattia ja Hailun pitkä raunio. Sammallaahdenmäen tunnetuin muinaisjäänös on Kirkonlaattia, nelikulmainen matala kivessä, jollaista ei tunneta muualla Suomessa eikä koko skandinaavisen pronssikulttuurin alueella. Kooltaan 18x19 m oiva kivessä tutkittiin vuonna 1891 ja rakenteensa perusteella on luokiteltu haudaksi. Samanaikaisesti tutkittiin myös Hailun pitkä raunio. Yli 20 m pitkä kivessä on syntynyt, kun kolme vierekkäistä röykkiötä on yhdistetty yhdeksi vallimaiseksi rakenteeksi. Tuloksena on koko Suomen pronssikauden vaikuttavin ja hienoin hautamonumentti. Esinelöytöjä ei vuoden 1891 tutkimuksessa tehty.

Röykkiö / Cairn ●
Palki / Pillar —

Paterpoorijämsä (Cladonia Stereota) -laji on tunnetuin Sämälläahdenmäen kalliolla, on laaja kunnan nimikkokivi Ruotsin kiven (Cladonia Stereota), present on the rocky outcrops of Sämälläahdenmäen, is the official plant of Lapin Borough.

Haudan yhteydessä rautakautien haudat ovat kaivaneet suuren haiden kiven vierekkäisten kuppaleita.
Grave mounds or graves of building stone have excavated a hole in the middle of a large cairn.

Hailun pitkä raunio erittyy muodoltaan vierekkäisten raunioista.
The Long Pillar of Hailu differs clearly in shape from the smaller cairns in the area.

Seuraavan kerran Sämälläahdenmäen röykkiötä tutkittiin vasta yli tuhat vuotta myöhemmin kesällä 2002. Tutkittaviksi valittiin kahdeksan röykkiötä ja puolia kalliokoppia. Tarkoituksena oli selvittää, ovatko pyöreät pikkuröykkiöt hautoja vai liittyykö ne mahdollisesti myöhempiin toimintoihin kalliolla. Kuitenkin röykkiöstä löytyi palanutta ihmisen luuta, jota nähtiin on tehty polttomuistoksi. Yli tuhat vuotta vanhaa on lisäksi löydetty kiviä, joista löydettiin löytyi paterpoorin kiven lisäksi pronssin saajana on rautakaudella.

Haudosta löydettyä palanutta luuta tehtiin röntgenkuvaukset. Niiden perusteella vanhimmat Sämälläahdenmäen haudat röykkiöstä ajoittuvat pronssikauden alkuaan ja keskivaiheelle, noin kolmen ja puolen tuhannen vuoden taakse. Nuori haudaus on tehty vasta rautakauden alussa yli tuhat vuotta myöhemmin. Aikaisemmin puhtaasti pronssikautisena kalvattuna pidetty Sämälläahdenmäki on siis ollut hautapaikkana vielä rautakaudella. Tämä on todiste alueen kaltesmatonasta muuttuksesta pronssikaudesta rautakauden.

Kesien 2002–2004 tutkimuksissa yrittäin paikallistaa Sämälläahdenmäen pronssikautisen väestön asuinpaikkoja. Mäen eteläpuolelta lähtien Saarnjärven rantaa löydettiin merkkejä kahdesta asuinpaikasta. Tutkimuksessa Hailun talonpoika ja Tahmaan tulijat todettiin kuitenkin samana kaena kaikki nuorien haudojen kanssa eli rautakauden alkuaan ajoittaviksi.

Sämälläahdenmäki on valittu Suomen ja koko Skandinavian alustuvimpina läntisen pronssikulttuurin kohteena UNESCO:n maailmanperintöluetteloon vuonna 1999. Kivien muinaisjäänöksiä sekä niitä ympäröivä hyvin säilynyt kaltesmaton muistot ovat yhdessä poikkeuksellisen arvokkaan kokonaisuuden.

Alueen vaikutuksen maisemaan on aivan vaikea nähdä, pronssikaudella syntyivät kauas merele näkyvät maamerkit, hidenkukat. Myöhempiä aikojen röykkiöitä ovat muokanneet niin häädänyöstäjät kuin rakennuskivien tarvitsijat. Sämälläahdenmäen rapakivistä kalliolla on hyödynnetty irrottamalla kiviä rakkuviksi ja kaivamalla rapautunutta kiviä, moraa, sora korvikeksi kottarpeiksi.

Kivien muinaisjäänösten kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vaurioittaminen, poistaminen ja muu siihen kohdistaminen on kiellettyä.

KIRKONLAATIS 14170
PITKAVARE 370m

si Skandinaviasta
in haudata kivistä
ellä on noin 40
n a keologisesti

nnikolla maisema
erenpinta oli tällä
metriä nykyistä
tseva Saarnijärvi
li vajaat 20 metriä
li tämänhetkistä
een korkeampi ja
a.

a viitenä erillisenä
kiksi kekomaisia
siä paasiarkusta,
n poikkeukselliset
. Sammallahden-
tia, nelikulmainen
omesta eikä koko
aan 18x19 m oleva
usteella se tulkittiin
un pitkä raunio. Yli
käistä röykkiötä on
uloksena on koko
hautamonumentti.
ty.

Röykkiö / Cairn ❁

Seuraa sen kerran Sam
yli sata vuotta myöhem
kahdeksan röykkiötä en
selvittää, ovatko pyöreä
mahdollisesti myöhem
röykkiöstä löytyi palanu
polttohaudauksia. Yhde
tehtyä arkkua, joista to
pronssisen sarjarannere

Haudoista löytyneistä pa
Niiden perusteella var
röykkiöistä ajoittuvat pro
kolmen ja puolen tuha
tehty vasta rautakaude
Aikaisemmin puhtaast
Sammallahdenmäki on
kaudella. Tämä on todist
pronssikaudelta rautaka

Kesien 2002–2004 tutki
lahdenmäen pronssik
eteläpuolelta läheltä S
kahdesta asuinpaikast
Tahtmaan tulisijat todett
hautojen kanssa eli raut

Sammallahdenmäki on
edustavimpana läntisen
maailmanperintöluettel
jäännökset sekä niitä y
muodostavat yhdessä po